

Çocuk Çizgi Filmlerinin İçerik ve Verilen Değerler Yönünden İncelenmesiEsra Nur Çakmak¹ & Gökhan Duman²¹Milli Eğitim Bakanlığı, Kocaeli, Türkiye²Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye

Gönderilme Tarihi (Received): 06/09/2023

Düzeltilme Tarihi (Revised): 26/06/2024

Kabul Tarihi (Accepted): 27/06/2024

Yayınlanma Tarihi (Published): 30/06/2024

Özet

Çizgi filmler çocukları iyi ya da kötü etkileyebilmektedir. Bu etki 0-6 yaş aralığında daha güçlüdür. Bu nedenle küçük çocuklara hitap eden çizgi filmlerde ele alınan değerlerin incelenmesi gereklidir. Bu araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerin içerik ve verilen değerler yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel bir araştırma tekniği olan doküman incelemesi kullanılarak, çizgi filmlerin detaylı olarak incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın evrenini 4-7 yaş grubu çocukların izledikleri çizgi filmler oluşturmaktadır. Örnekleme belirlemek için izlenme oranı en yüksek beş çizgi film seçilmiş ve her çizgi filmin beş adet bölümü örnekleme dahil edilmiştir. Çizgi filmlerin izlenme oranları ve hangi kanalda yayınlandıkları bilgisi TİAK (2022) istatistik verilerine göre belirlenmiştir. Her bir çizgi filmin bölümlerinin belirlenmesinde seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çizgi filmlerin analizinde Çizgi Film İçerik Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Tabloda yer alan değerler sözel ve davranışsal olarak iki alt boyutta incelenmiştir. Bu davranışlar 30 saniye zaman aralığı yöntemi kullanılarak kodlanmıştır. Bulgular küçük çocuklara yönelik çizgi filmlerde en sık ele alınan değerlerin sorumluluk, iş birliği ve yardımlaşma; en az yer verilen değerlerin sabır ve sevgi olduğunu göstermiştir. Çizgi filmlerin değerler yönünden dengeli bir dağılıma sahip olmadığı görülmüştür. Çocuklara yönelik hazırlanan çizgi filmlerde daha sistematik bir yaklaşım izlenmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Çocuk, çizgi film, değer**Examination of Children's Cartoons in terms of Content and Values****Abstract**

Cartoons can affect children for good or bad. This effect is stronger in the 0-6 age range. For this reason, it is necessary to examine the values presented in cartoons that appeal to young children. In this research, it is aimed to examine the cartoons watched by preschool children in terms of content and values. It is intended to examine the cartoons in detail by using document analysis, which is a qualitative research technique. The universe of the research consists of cartoons watched by children in the age group of 4-7. In order to determine the sample, the five cartoons with the highest viewing rate were selected and five episodes of each cartoon were included in the sample. The watching rates of the cartoons and the channels they are broadcast on were determined according to the statistics of TIAK (2022). Random sampling method was used to determine the parts of each cartoon. The Cartoon Content Evaluation Form was used in the analysis of the cartoons. The values in the table were examined in two sub-dimensions, verbal and behavioral. These behaviors are coded using the 30 seconds time interval method. The findings show that the most frequently discussed values in cartoons for young children are responsibility, cooperation and cooperation; showed that the least included values are patience and love. It has been observed that the cartoons do not have a balanced distribution in terms of values. It is recommended to follow a more systematic approach in cartoons prepared for children.

Keywords: Child, cartoon, value**Sorumlu Yazar: E-mail: cakmakesranurgazi.un@gmail.com**Orcid No:** 0009-0006-2667-1971

** Bu çalışma birinci yazarın "Çocuk Çizgi Filmlerinin İçerik ve Verilen Değerler Yönünden İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Kitle iletişim araçları, son yıllarda hem yetişkinler hem çocuklar için oldukça ulaşılabilir hale gelmiştir. Televizyon, telefon, tablet ve bilgisayar en yaygın kitle iletişim araçlarındandır. Bu araçlar arasında yer alan televizyon, zaman ve mekân sınırını ortadan kaldırarak geniş kitlelere ulaşılabilirliğine sahiptir. Bu özelliği ile televizyon, en etkili ve en yaygın kitle iletişim aracıdır (Ker Dinçer & Yılmazkol, 2009, s.190). Günümüzde oldukça yaygın bir kullanım alanına sahip olan televizyon, çocuklar için de önemli bir eğlence aracı haline gelmiştir. Televizyon hareketli, renkli ve sesli yapısı itibari ile çocukların ilgisini çekmektedir. Okul öncesi dönemde televizyon, çocuklar için dış dünyaya açılan bir pencere olarak görülmektedir. Ancak televizyon, yayınlarına kontrolsüz biçimde maruz kalan çocuklar için bir tehlike kaynağı olabilmektedir. Bu dönemde çocuklar bilişsel olarak işlem öncesi evrede yer almaktadır. Bu nedenle çocuklar televizyon aracılığı ile iletilen mesaj ve bilgileri doğrudan kabul edebilmektedir (Ünalp & Durualp, 2012). Ayrıca çocuklar, televizyonda izledikleri karakterler ile kendilerini özdeşleştirme eğilimine sahiptir. Çocuklar televizyonda en çok çizgi filmleri seyretmektedir (Sevim, 2013: 2). Çizgi filmler, çocukları olumlu ya da olumsuz etkileyebilen çizilmiş resimleri hareketlendirme sanatı olarak tanımlanmaktadır (Güler, 1989). Çizgi filmler, okul öncesi dönem çocuklarının hayatında önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle hedef kitlesi çocuklar olan pek çok TV kanalı oluşturulmuştur. Zaman içerisinde çizgi filmler çocukların eğitiminde sıklıkla kullanılan eğitsel materyaller haline gelmiştir (Can, 1997: 87). Çizgi filmler çocukların bireysel deneyim ve öğrenme yaşantısı kazanmalarında, kendilerini ifade edebilme becerilerinin gelişiminde, evrensel ve millî değerlerin önemsenmesinde etkili olabilmektedir (Yağlı, 2013). Çizgi filmlerin çocukların okuduğunu ve dinlediğini anlama, yaratıcı düşünce, estetik bakış açısına sahip olma gibi becerilerinin gelişmesini sağladığı belirtilmiştir (Karakaş & Sarıçoban, 2011). Görüldüğü gibi çocukların izledikleri çizgi filmlerin eğitime katkı sağlamak amacıyla kullanılması çok faydalıdır. Özellikle yabancı dil öğretiminde çizgi filmlerden sıklıkla faydalanılmaktadır. Pek çok çizgi film içerik olarak çocuklara sayma, çizim ve İngilizce becerileri gibi temel becerileri çocuklara kazandırmaktadır (Borzekowski, 2018). Bütün bunlar çizgi filmlerin çocuğun eğitimde kullanılmasının faydalarını göstermektedir. Çizgi filmler, ülkemizde tematik çocuk kanallarının açılmasıyla birlikte günün her saatinde çocuklarla buluşur hale gelmiştir. Bu durum tematik çizgi film kanallarında günün her saatinde yayınlanmakta olan çizgi filmlerin niteliğinin nasıl olduğuna ilişkin araştırmaların başlamasına yol açmıştır. Yapılan çalışmalar çizgi filmlerin çocukları eğlendirmenin yanında onların kişisel-toplumsal gelişimine ve hayal dünyalarına olumlu ya da olumsuz etkilerini de göstermektedir. (Yağlı, 2013). Çünkü okul öncesi dönemdeki çocuklar, televizyonda gördükleri davranışları taklit etme eğilimindedirler (Klinger, 2006: 3). Araştırmalar, çocukların televizyonda izledikleri yayınlardan etkilendiğini, onların tutum, davranış ve değer yargılarını şekillendirdiğini ortaya koymuştur (Köksalan, Aldım & Gögebakan, 2018, s.52; Oruç, Tecim & Özyürek, 2011). Öncesinde çevresindeki davranışları gözlemleyen çocuk, zamanla davranışı içselleştirip yaşantıları aracılığıyla da kendine ait bazı değer yargıları oluşturmaktadır (Uyanık Balat & Balaban Dağal, 2011: 9). Bu nedenle okul öncesi eğitim döneminde çocukların olumlu davranışlara ilişkin deneyimler edinmesi, onların kişilik gelişimi ve değerlerin çocukta doğru yerleşmesi için gereklidir. İçinde bulunduğumuz topluma ait değerlerin aktarımı çizgi filmler aracılığı ile yapılabilir. Çizgi filmler çocuklarda sorumluluk, özgüven, adalet, paylaşma, kardeşlik ve ahlak duygusunu geliştiren sözel öğeler ve bu değerleri geliştirici rol modeller içermektedir (Sancak, 2018). Değerler, doğumdan itibaren gelişmeye başlamakta ve yaşam boyu devam etmektedir (Türkmen, 2012; Uyanık Balat & Dağal, 2011). Değerler zaman, kültür ve mekân gibi toplumsal birtakım unsurlara göre farklılık oluşturmakla birlikte genel olarak değerlerin, dürüstlük, şefkat, başkalarının farkında olma, sorumluluk, yardımseverlik, saygı, özdenetim, bağımsızlık, kendine güven duyma, sevmeye, neşeli olma, nezaket, yaratıcılık, azim, tutarlılık ve cesaret olarak evrensel ve kültürlerarası temel ortak değerler olarak adlandırılması

mümkündür (Uyanık Balat & Dağal, 2006). Temel değerler, ahlaki bilgi, ahlaki hisler ve ahlaki davranışlar olarak üç başlıktan oluşmaktadır. Ahlaki bilgi bireyin sahip olduğu değer kendisi ve başkaları için ne ifade ettiğini bilmez. Ahlaki his kişinin sahip olduğu değere uygun şekilde davranıp, bu değeri çiğnediğinde olası sonuçları bilmez. Ahlaki davranış ise, sahip olunan değer davranışa yansıtılması şeklinde açıklanmaktadır (Uyanık Balat & Dağal, 2006). Okul öncesi dönemde çocukların ahlaki gelişimi değerler eğitimi ile desteklenmektedir. Okul Öncesi Eğitim Programı'nda (2013) değerlere ilişkin ayrı bir bölüm yoktur. Bunun yerine değerler, kazanım ve göstergeleri ile birlikte verilerek, eğitimin bütüncül bir şekilde ele alınması hedeflenmiştir. Çocukların eleştirel bir şekilde doğrular ve yanlışlar hakkında düşünmeleri ve bu düşünceleri özgür bir şekilde ifade etmeleri desteklenir. Bunun için her etkinliğin sonunda bir değerlendirme basamağı vardır. Okul Öncesi Eğitimde değerlerin öğretimine ilişkin olarak, sosyal duygusal gelişim alanında adalet, özdenetim, hoşgörü, arkadaşlık, sorumluluk, sevgi, saygı, nezaket, estetik ile özgüven değerlerine yer verilmiştir. Böylece öğretmenlerin belirli aralıklarla etkinliklerin içerisinde bu değerleri ele almaları beklenir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesi eğitim döneminde ele alınması önerilen sekiz adet değer vardır (MEB, 2017). Ele alınması beklenen değerler sevgi, saygı, sabır, hoşgörü, sorumluluk, iş birliği, yardımlaşma ve paylaşmadır. Eğitim bu sekiz değerle sınırlı olmamakla birlikte, öğretmenler bu sekiz değere yer vermelidir. Çünkü 0-6 yaş dönemi, çocukların olumlu davranışlar kazanması, kişilik yapılarının gelişmesi ve temel sosyal değerlerin oluşması açısından kritik bir öneme sahiptir. Çocukların bu dönemde en çok izlediği yayınlar olan çizgi filmler, çocukların kişilik, değer yargısı, tutum ve davranışlarını oluşturma sürecinde oldukça etkilidir (Ünalp & Durualp, 2012). Çocuklar çizgi filmlerdeki karakterleri taklit edebilmekte ve çizgi filmlerde verilen değerleri benimsemektedirler. Son yıllarda, çocuklara yönelik çok çeşitli çizgi filmler yayınlanmaktadır. Dolayısı ile çocukların sık takip ettiği çizgi filmlerin içeriğinin ve içeriğinde verilen değerlerin belirlenmesi çocukların sosyal duygusal gelişimleri adına önemlidir.

Çocukların günlük rutinlerinde büyük bir yere sahip olan çizgi filmlerin eğitsel materyal olarak kullanılabilmesi için çocuklar açısından nitelikli uyarılar sunması gerekmektedir. Çizgi filmlerin içeriği ve çocuklara verdiği mesajlar hakkında edinilen bilgi sınırlıdır (Klinger, 2006). Bu durum, çizgi filmlerin niteliğinin belirlenmesi ve çocuklara kazandırdığı değerlerin belirlenmesini zorlaştırmaktadır (Akıncı, 2013: 3). Dolayısı ile çocuklara yönelik olarak hazırlanan ve çocukların çok vakit ayırdığı çizgi filmlerin içerikleri ve çocuklara kattığı değerler açısından üzerinde durulması gerekmektedir. Bu nedenle araştırmada, çocukların en çok izlediği çizgi filmlerin içerik ve yer verilen değer açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, doküman analizinin kullanıldığı bu çalışmanın, verileri inceleme ve sayısallaştırma yöntemleri açısından örnek olacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma çizgi filmlerdeki içerik ve verilen değerleri belirleyen nitel bir çalışmadır. Çocukların izlediği çizgi filmlerin nitelik olarak incelenmesi, betimlenmesi ve yorumlanması için doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı ve görsel belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir yöntemdir (Wach & Ward, 2013). Çocukların izlediği çizgi filmlerin belli bir içeriğe sahip olması, içeriğin belirli karakterler üzerinden anlatılması ve belirli değerleri çocuklara aktarması nedenleri ile doküman analizi yöntemini kullanmaya uygundur. Çalışma kapsamında incelenen çizgi filmler 2022 sezonunda yayınlanmış serilerden oluşmaktadır. Bu yönü ile araştırmaya dâhil edilen çizgi film serileri kesitsel bir özelliğe sahiptir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 4-7 yaş grubu çocukların izledikleri çizgi filmler oluşturmaktadır. Örneklem alınacak çizgi filmleri belirlemek için örneklem yöntemlerinden önce tabakalı amaçsal örneklem yöntemi kullanılmıştır. Seçilen çizgi filmlerin hangi bölümlerinin örneklem alınacağı ise basit seçkisiz yöntemle belirlenmiştir. Tabakalı amaçsal örneklem yöntemi ilgilenilen belirli alt grupların özelliklerini göstermek, betimlemek ve bunlar arasında karşılaştırma yapmak amacı ile kullanılır (Büyüköztürk, vd., 2012: 64). Tabakalı amaçsal örneklem oluşturmak amacı ile çizgi filmler hitap ettikleri yaşa göre (dört, beş, altı ve yedi yaş) gruplanmıştır. Çizgi filmlerin hangi yaş grubuna hitap ettiğini belirlemek için çizgi filmin künye bilgilerinden ve akıllı işaretlerden faydalanılmıştır. Daha sonra bu tabakalardan izlenme oranları en yüksek çizgi filmler belirlenmiştir. İzlenme oranlarının belirlenmesinde televizyon izleme ölçümü yıllık bilgileri kullanılmıştır (TIAK, 2022). Buna göre TRT Çocuk kanalından iki, Cartoon Network kanalından bir, Minika Çocuk kanalından bir ve Disney Channel kanalından bir çizgi film olmak üzere toplam beş çizgi film örneklem alınmıştır. Her bir çizgi filmin 2022 yılı serilerinden beşer adet olmak üzere, toplam yirmi beş adet seri basit seçkisiz yöntemle belirlenmiştir. En kısa çizgi film serisi altı dakika ve en uzun çizgi film serisi yirmi dakika arasında değişmektedir. Örneklem alınan çizgi filmlerin izleme süresi üç yüz beş dakika olmuştur.

Çizgi Film	Kanal	Bölüm No	Bölüm Adı	Bölüm Başına İzleme Süresi
RT	TRT	5	Rafadan Ekspres	13 dk
		7	Zaman Geçirgeni	
		9	Uçan Kilim	
		10	Davetiye	
		11	Bakkal Defteri	
EÇ	TRT	1	Dıgıdık Dıgıdık	10 dk
		3	Robot Kardeşliği	
		4	Son Vagon	
		5	Hamurdan Heykel	
		6	Koyun Kaçtı	
MUBKK	Disney	3	Hack-San	20 dk
		9	SGMS: Karşı Sal.	
		12	Qilin	
		15	Yıkım	
		16	Sevinç	
KŞ	Cartoon Network	6	Bencil Necati	12 dk
		14	Surat İfadeleri	
		23	Apartman Top.	
		30	Belgesel	
		34	Şehrin Anahtarı	
AB	Minika Çocuk	2	Bombo Dr Oldu	6 dk
		6	Hediye Alışverişi	
		10	Fotoğrafçı	
		11	Çorap Dedektifi	
		14	Araba Yarışması	

Şekil 1. Örneklem Alınan Çizgi Filmlere Ait Künye Bilgileri

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada çizgi filmlerin içeriği ve içerikte ele alınan değerlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çizgi filmleri içeriğinin betimlenmesi amacı ile araştırmacı tarafından Çizgi Film İçerik Değerlendirme Formu hazırlanmıştır. Form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çizgi filmin künye bilgileri, konusu yer almaktadır. İkinci bölümde ise ele alınan sekiz değere ilişkin sorular bulunmaktadır. Formda ele alınan bu değerler 'sevgi, saygı, hoşgörü, sabır, iş birliği, sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma' olarak sıralanmaktadır. Çizgi filmlerde değerlerin ele alınış biçimi form üzerinde sözel ifade ve davranışsal ifade olmak üzere iki kategoride incelenmiştir. Değerlendirme formunda yer alan değerler Milli Eğitim Bakanlığı Değerler Eğitimi Programı, literatür bilgisi ve uzman görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir (MEB, 2017).

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında örnekleme alınan çizgi filmler Çizgi Film İçerik Değerlendirme Formu kullanılarak incelenmiştir. Formda yer alan değerlerin kodlaması, zaman aralığı yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Zaman aralığı yöntemi, hedef davranışın belirlenmiş bir süre içinde ortaya çıkma zamanlarıdır (Şirin, 2012, s.44). Çizgi filmler 30 saniye aralıklarla durdurulmuş, bu aralıkta yer alan değer ve değerlerin verilmiş biçimi kaydedilmiştir. Değerlerin verilmiş biçimi sözel ve davranışsal olarak iki kategoriye ayrılmıştır. Bu bağlamda her bir çizgi filmin birer adet bölümü seçilmiş ve bağımsız bir araştırmacı tarafından kodlama yapılmıştır. Yapılan karşılaştırma sonucu araştırmacılar arasındaki güvenilirlik hesaplanarak, 80 değerine ulaşılmış ve araştırmacı veri toplama sürecine bireysel olarak devam etmiştir. Yirmi beş bölüm sonunda, çizgi filmlerde yer alan tüm değerler ve bu değerlerin verilmiş biçimi belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Doküman incelemesine dayalı araştırmalarda verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması dört aşamada yapılmalıdır (Bailey, 1982; Yecke, 2005). Bu çalışmada elde edilen verilerin analizi, analize konu olan veriden örneklem seçme, kategorilerin geliştirilmesi, analiz biriminin saptanması ve sayısallaştırma aşamaları uygulanarak yapılmıştır.

Analize Konu Olan Veriden Örneklem Seçme

Doküman incelemesinin uygulandığı çalışmalarda elde edilen verilerin tamamı araştırmanın amacına uygun olmayabilir (Gökkaya & Duman, 2022). Bu nedenle, çalışmada yapılacak olan analize en uygun veriler seçilerek örneklem oluşturulur (Bailey, 1982; Yecke, 2005). Bu çalışmada 4-7 yaş çocukların izlediği çizgi filmlerin içerik ve verilen değerler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla çizgi filmlerin akıllı işaretlerinden faydalanılmış ve hedef yaş grubu dört, beş, altı ve yedi olan çizgi filmler örnekleme dahil edilmiştir.

Kategorilerin Geliştirilmesi

Doküman incelemesinin uygulandığı çalışmalarda araştırmacı çalışmanın amacına uygun olarak kategori belirlemelidir. Bu kategoriler analizin temel bölümleridir. (Gökkaya & Duman, 2022). Araştırmacı kategorileri literatürden faydalanarak ya da uzman görüşü olarak kendisi oluşturabilir (Bailey, 1982). Bu çalışmada çocukların izlediği çizgi filmlerin içeriğine yönelik kategoriler araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Çizgi filmlerde bulunan sekiz değer, Milli Eğitim Bakanlığı'nın okul öncesi eğitime yönelik hazırladığı değerler eğitimi programı doğrultusunda belirlenmiştir (MEB, 2017). Ele alınan değerlerin ifade edilme biçimi ise sözel ve davranışsal olarak iki alt boyuta ayrılmıştır (Akıncı, 2013: 43).

Analiz Biriminin Saptanması

Doküman incelemesinin uygulandığı çalışmalarda araştırmanın amacına yönelik analiz birimleri belirlenir (Bailey, 1982; Yecke, 2005). Bu çalışmada analiz birimleri, çizgi filmlerde yer alan diyaloglar, karakterlerin davranışları ile jest ve mimiklerden oluşmaktadır. Zaman aralığı yöntemi kullanılarak incelemeye alınan çizgi filmlerde belirlenen aralıkta değer verilmiş ise o aralık analiz edilmiştir. İlk olarak, bu aralıkta verilen değer belirlenmiş, ardından bu değerlerin verilmiş biçimi ve değere ait göstergeler kaydedilmiştir. Herhangi bir değer verilmediği aralıklar ise analize dahil edilmemiştir.

Sayısallaştırma

Doküman incelemesi çalışmanın başlangıcında oluşturulan kategoriler ve analiz birimleri doğrultusunda elde edilen verileri sayısallaştırma olanağı sağlamaktadır (Bailey, 1982; Yecke,

2005). Sayısallaştırma sürecinde verilere puan verilebilir, frekans ve yüzde değerleri kullanılabilir (Gökkaya, 2018: 33). Böylelikle oluşturulan kategorilerin puanlaması yapılmakta ve kategoriler birbiri ile karşılaştırılmaktadır. Bu çalışmada kategorilerde yer alan değerlere puan verilerek frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Yapılan sayısallaştırma işleminde tümevarım yaklaşımından faydalanılmıştır. İlk olarak, çizgi filmde verilen değerler ifade ediliş biçimine göre (sözel & davranışsal) ikiye ayrılmıştır. Ardından her bir çizgi filmde yer alan değerlerin, çizgi film süresine göre dağılımı yapılmıştır. Son aşamada, tüm çizgi filmlerden elde edilen bulgular bir araya getirilmiş ve her bir çizgi filmde yer alan değerlerin dağılımına ulaşılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu çalışmada okul öncesi dönem çocukların en çok izlediği çizgi filmlerin içerik ve verilen değerler yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular değerlerin sözel ve davranışsal olarak dağılımı, değerlerin içerik olarak sunulma biçimleri değerlerin çizgi film süresine göre dağılımı şeklinde sunulmuştur. Tablo 1 örnekleme alınan çizgi filmlerin toplam beş bölümünde yer alan değerlerin sözel ve davranışsal olarak dağılımını göstermektedir.

Tablo 1 çizgi filmlerin toplam beş bölümünde incelenen sekiz adet değer, sözel ve davranışsal olarak dağılımını göstermektedir. Bu sekiz değerden *sevgi* değerinin Rafadan Tayfa çizgi filminde davranışsal olarak iki kere (%50), Eymen ile Çimen çizgi filminde sözel olarak üç kere (%13), davranışsal olarak iki kere (%7,8), Mucize: Uğur Böceği ile Kara Kedi çizgi filminde sözel olarak dört kere (%12,9), davranışsal olarak dört kere (%14,8) ve Ayıcık Bombo çizgi filminde sözel olarak bir kere (%12,5), davranışsal olarak dört kere (28,6) ele alındığı belirlenmiştir. *Saygı* değeri RT çizgi filminde davranışsal olarak bir kere (%4,5), MUBKK çizgi filminde davranışsal olarak bir kere (%3,7), AB çizgi filminde davranışsal olarak bir kere (%7,1); *hoşgörü* değeri RT çizgi filminde sözel olarak bir kere (%5,8), EÇ çizgi filminde sözel olarak iki kere (%8,8), davranışsal olarak üç kere (%11,5), MUBKK çizgi filminde sözel olarak dört kere (%12,9), KŞ çizgi filminde sözel olarak iki kere (7,1), davranışsal olarak bir kere (%3,3), AB çizgi filminde sözel olarak iki kere (%25); *sabır* değeri RF çizgi filminde sözel olarak bir kere (%5,8), EÇ çizgi filminde sözel olarak bir kere (4,3), davranışsal olarak bir kere (3,8), AB çizgi filminde sözel olarak iki kere (%25); *iş birliği* değeri RT çizgi filminde sözel olarak yedi kere (%41,1), davranışsal olarak dört kere (%18,2), EÇ çizgi filminde sözel olarak yedi kere (%30,4), davranışsal olarak altı kere (%23), MUBKK çizgi filminde sözel olarak sekiz kere (%25,8), davranışsal olarak beş kere (%18,5), KŞ çizgi filminde sözel olarak sekiz kere (28,6), davranışsal olarak beş kere (%16,7), AB çizgi filminde davranışsal olarak bir kere (%7,1); *sorumluluk* değeri RT çizgi filminde sözel olarak iki kere (%11,7), davranışsal olarak altı kere (%27,3), EÇ çizgi filminde sözel olarak üç kere (%13), davranışsal olarak üç kere (%11,5), MUBKK çizgi filminde sözel olarak üç kere (%9,7), davranışsal olarak bir kere (%3,7), KŞ çizgi filminde sözel olarak üç kere (10,7), davranışsal olarak on altı kere (%53,4), AB çizgi filminde sözel olarak bir kere (%15,5), davranışsal olarak üç kere (%21,5); *yardımlaşma* değeri RT çizgi filminde sözel olarak dört kere (%23,5), davranışsal olarak beş kere (%22,7), EÇ çizgi filminde sözel olarak iki kere (%8,8), davranışsal olarak dokuz kere (%34,6), MUBKK çizgi filminde sözel olarak on bir kere (%35,5), davranışsal olarak on dört kere (%51,9), KŞ çizgi filminde sözel olarak on iki kere (42,9), davranışsal olarak altı kere (%20), AB çizgi filminde sözel olarak iki kere (%25), davranışsal olarak dört kere (%28,6); *paylaşma* değeri RT çizgi filminde sözel olarak iki kere (%11,7), davranışsal olarak üç kere (%13,7), EÇ çizgi filminde sözel olarak beş kere (%21,7), davranışsal olarak iki kere (%7,8), MUBKK çizgi filminde sözel olarak bir kere (%3,2), davranışsal olarak iki kere (%7,4), KŞ çizgi filminde sözel olarak üç kere (10,7), davranışsal olarak iki kere (%6,6) ve AB çizgi filminde davranışsal olarak bir kere (%7,1) görülmüştür.

Tablo 1. Örneklemeye Alınan Çizgi Film Serilerinde Yer Alan Değerlerin Sözel ve Davranışsal Olarak Dağılımı

Değer	RT		EÇ		MUBKK		KŞ		AB											
	Söz		Dav		Söz		Dav		Söz		Dav									
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%								
Sevgi	-	-	2	9,1	3	13	2	7,8	4	12,9	4	14,8	-	-	-	-	1	12,5	4	28,6
Saygı	-	-	1	4,5	-	-	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	-	-	1	7,1
Hoşgörü	1	5,8	1	4,5	2	8,8	3	11,5	4	12,9	-	-	2	7,1	1	3,3	2	25	-	-
Sabır	1	5,8	-	-	1	4,3	1	3,8	-	-	-	-	-	-	-	-	2	25	-	-
İş birliği	7	41,1	4	18,2	7	30,4	6	23	8	25,8	5	18,5	8	28,6	5	16,7	-	-	1	7,1
Sorumluluk	2	11,7	6	27,3	3	13	3	11,5	3	9,7	1	3,7	3	10,7	16	53,4	1	12,5	3	21,5
Yardımlaşma	4	23,5	5	22,7	2	8,8	9	34,6	11	35,5	14	51,9	12	42,9	6	20	2	25	4	28,6
Paylaşma	2	11,7	3	13,7	5	21,7	2	7,8	1	3,2	2	7,4	3	10,7	2	6,6	-	-	1	7,1
Toplam	17	100	22	100	23	100	26	100	31	100	27	100	28	100	30	100	8	100	14	100

Tablo 1'e göre, ele alınan değerlerin sözel ve davranışsal olarak dağılım oranları arasında benzerlik olduğu görülmüştür. Bununla birlikte sözel olarak *yardımlaşma* ve *iş birliği* değerleri oran olarak en çok görülen değerler olmuştur. Davranışsal olarak bakıldığında ise, *sorumluluk* ve *yardımlaşma* değerleri öne çıkmaktadır. AB çizgi filmi özelinde ise davranışsal oranlar, ana karakterin konuşmayan bir oyuncak olmasından dolayı, daha çok görülmüştür.

Çizgi filmlerde en çok yer verilen değerlerin sözel ve davranışsal yönlerini içerik olarak incelediğimizde, farklı şekillerde kullanıldığı belirlenmiştir. Örneğin *yardımlaşma* değeri ile ilgili olarak Rafadan tayfa çizgi filminde profesörün asistanı 'profesörü kurtarmak için gereken neyse yapacağım' sözel ifadesini kullanmıştır. Davranışsal boyutta ise antrenman sırasında Hayri kronometre ile arkadaşları için süre tutmaktadır. Eymen ile Çimen çizgi filminde *yardımlaşma* değeri ile ilgili olarak, maymun 'Minik tavşanı bulmak için yardım edeceğim' sözel ifadesini kullanmıştır. Davranışsal boyutta ise kuş, takla atmak isteyen Eymen'e fiziksel destek vermiştir. Mucize: Uğur Böceği ile Kara Kedi çizgi filminde *yardımlaşma* değeri ile ilgili olarak, Adrien arkadaşına 'Buluşmaya yalnız gidemem, benimle gelir misin?' sözel ifadesini kullanmıştır. Davranışsal boyutta ise Kara Kedi yere düşen arkadaşı için fiziksel destek sağlamıştır. Kral Şakir çizgi filminde *yardımlaşma* değeri ile ilgili olarak, Fil Necati 'Arabayı park edemiyoruz, bize yardım edin' sözel ifadesini kullanmıştır. Davranışsal boyutta ise insanlar arabada mahsur kalan Remzi ile Necati için yiyecek ve içecek ikramında bulunmuştur. Ayıcık Bombo çizgi filminde *yardımlaşma* değeri ile ilgili olarak, Bombo'nun arkadaşı 'Daha çok satış yapabilmek için farklı ürünler satmanı öneriyorum' sözel ifadesini kullanmıştır. Davranışsal boyutta ise yarış sırasında Bombo'nun arabası bozulmuş ve rakipleri Bombo'ya tamir aleti vermiştir.

İş birliği değeri ile ilgili olarak Rafadan Tayfa çizgi filminde define araması sırasında çocuklar birbirlerine 'defineyi beraber aramalıyız' ifadesini kullanmışlardır. Aynı değerın davranışsal boyutunda Basri Amca'nın mesleğini sormak için çocuklar mahallenin belirli bölgelerinde görev alarak, onu beklemektedir. Eymen ile Çimen çizgi filminde *iş birliği* değeri ile ilgili olarak çocuklar ve Çimen birbirlerine 'İneğe yem göstererek onu oturduğu yerden kaldırmalıyız' ifadesini kullanmışlardır. Aynı değerın davranışsal boyutunda Eymen, ablası ve Çimen rüzgârda uçan fotoğraflarını yakalamaya çalışmışlardır. MUBKK çizgi filminde *iş birliği* değeri ile ilgili olarak Kara Kedi ve Uğur Böceği mucize kapsülünü kurtarmış ve birbirlerine 'Biz bir ekibiz, birlikte başardık' ifadesini kullanmışlardır. Aynı değerın davranışsal boyutunda Kara Kedi ve Uğur Böceği devrilmek üzere olan bir arabayı birlikte dengede tutmuş ve görevlerini tamamlamışlardır. Kral Şakir çizgi filminde *iş birliği* değeri ile ilgili olarak mahalle sakinleri Güneş ışığını kapatan yaratığa ulaşmak için 'fırıncıya ekmek yaptırmaya gidelim ve 'Anne sen burada sepeti bekle' denilerek görev dağılımı yapılmıştır. Aynı değerın davranışsal boyutunda Şakir, babası ve arkadaşı sırayla hamle yaparak satranç oyununu kazanmıştır. Ayıcık Bombo çizgi filminde *iş birliği* değerinin davranışsal boyutunda Bombo, rakibi ile tezgahını birleştirerek, birlikte çalışmaya başlamıştır. *Sorumluluk* değeri ile ilgili olarak, Rafadan Tayfa çizgi filminde çocuklar kendi becerilerine göre görev dağılımı yaparken Akın 'zihinden hesaplama konuları benim' sözel ifadesini kullanmıştır. Aynı değerın davranışsal boyutunda Hale bilmecenin cevabını bildiğini söyleyerek, diğer çocukların kendisini takip etmesini sağlamıştır. Eymen ile Çimen çizgi filminde *sorumluluk* değeri için çocukların oynadığı geçit bozulduğunda, Dila 'Geçidi ben yaparım' sözel ifadesini kullanmıştır. Aynı değerın davranışsal boyutunda Dila girilmesi zor olan bir geçide girmiş ve düşen fotoğrafı oradan çıkarmıştır. MUBKK çizgi filminde *sorumluluk* değeri için Başkan karakteri film çekiminin aksaması üzerine ekibine 'Ben her şeyi düzelteceğim, merak etmeyin' sözel ifadesini kullanmıştır. Aynı değerın davranışsal boyutunda Kara Kedi iksir hazırlama

sürecinde doğru malzemeye ulaşmayı başararak karışımı tamamlamıştır. Kral Şakir çizgi filminde *sorumluluk* değeri için Şakir satranç oynamayı öğrenmek istemiş ve Fil Necati ‘*Satranç öğretme işi bende*’ sözel ifadesini kullanmıştır. Aynı değerın davranışsal boyutunda Şakir ve arkadaşları marketten yanlışlıkla aldıkları ürünü markete iade etmiştir. Ayıcık Bombo çizgi filminde ise *sorumluluk* değeri için odası dağılan Bombo’ya arkadaşı ‘Oyuncaklarını toplamalısın’ sözel ifadesini kullanmıştır. Aynı değerın davranışsal boyutunda yarışmacılar oyun başlamadan önce arabalarının bakımını ve hazırlıklarını tamamlamıştır.

Tablo 2 örnekleme alınan çizgi filmlerin toplam beş bölümünde yer alan değerlerin dağılımını göstermektedir.

Tablo 2. Örnekleme Alınan Çizgi Film Serilerinde Yer Alan Değerlerin Dağılımı

Değer	RT		EÇ		MUBKK		KŞ		AB		Dağılım	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sevgi	2	5,1	5	10,3	8	13,8	-	-	5	22,7	20	10,4
Saygı	1	2,6	-	-	1	1,7	-	-	1	4,5	3	1,7
Hoşgörü	2	5,1	5	10,3	4	6,8	3	5,3	2	9,1	16	7,3
Sabır	1	2,6	2	4,1	-	-	-	-	2	9,1	5	3,2
İş birliği	11	28,2	13	26,5	13	22,4	13	22,4	1	4,5	51	20,8
Sorumluluk	8	20,5	6	12,2	4	6,8	19	32,8	4	18,2	41	18,1
Yardımlaşma	9	23,1	11	22,4	25	43,1	18	30,9	6	27,4	69	29,3
Paylaşma	5	12,8	7	14,2	3	5,3	5	8,6	1	4,5	21	9,2
Toplam	39	100	49	100	58	100	58	100	22	100	226	100

Tablo 2 örnekleme dahil edilen çizgi filmlerin toplam beş bölümünde yer alan sekiz adet değerın dağılımını göstermektedir. Bu sekiz değerden *sevgi* değerinin Rafadan Tayfa çizgi filminde iki kere (%5,1), Eymen ile Çimen çizgi filminde beş kere (%10,3), Mucize: Uğur Böceği ile Kara Kedi çizgi filminde sekiz kere (%13,8) ve Ayıcık Bombo çizgi filminde beş kere (%22,7), ele alındığı belirlenmiştir. *Saygı* değeri RT çizgi filminde bir kere (%2,6), MUBKK çizgi filminde bir kere (%1,7), AB çizgi filminde bir kere (%4,5); *hoşgörü* değeri RT çizgi filminde bir kere (%5,1), EÇ çizgi filminde beş kere (%10,3), MUBKK çizgi filminde dört kere (%6,8), KŞ çizgi filminde üç kere (%5,3), AB çizgi filminde iki kere (%9,1); *sabır* değeri RF çizgi filminde bir kere (%2,6), EÇ çizgi filminde iki kere (4,1), AB çizgi filminde iki kere (%9,1); *iş birliği* değeri RT çizgi filminde on bir kere (%28,2), EÇ ve KŞ çizgi filminde on üçer kere (%26,5), MUBKK çizgi filminde on üç kere (22,4), AB çizgi filminde bir kere (%4,5); *sorumluluk* değeri RT çizgi filminde sekiz kere (%20,5), EÇ çizgi filminde altı kere (%12,2), MUBKK çizgi filminde dört kere (%6,8), KŞ çizgi filminde on dokuz kere (32,8), AB çizgi filminde dört kere (%18,2); *yardımlaşma* değeri RT çizgi filminde dokuz kere (%23,1), EÇ çizgi filminde on bir kere (%22,4), MUBKK çizgi filminde yirmi beş kere (%43,1), KŞ çizgi filminde on sekiz kere (%30,9), AB çizgi filminde altı kere (%27,4); *paylaşma* değeri RT çizgi filminde beş kere (%12,8), EÇ çizgi filminde yedi kere (%14,2), MUBKK çizgi filminde üç kere (%5,3), KŞ çizgi filminde beş kere (%8,6) ve AB çizgi filminde bir kere (%4,5) görülmüştür.

Örnekleme dahil edilen beş çizgi filmde yer alan değerlerin dağılımını incelendiğinde, *sevgi* değerinin yirmi kere (%10,4), *saygı* değerinin üç kere (%1,7), *hoşgörü* değerinin on altı kere (%7,3), *sabır* değerinin beş kere (%3,2), *iş birliği* değerinin elli bir kere (%20,8), *sorumluluk* değerinin kırk bir kere (%18,1), *yardımlaşma* değerinin altmış dokuz kere (%29,3) ve *paylaşma* değerinin yirmi bir kere (%9,2) ele alındığı belirlenmiştir. Buna göre, 2022 yılında en çok

izlenen bu beş çizgi filmde yardımlaşma, iş birliği ve sorumluluk değerleri ön planda yer almaktadır. *Saygı* ve *sabır* değerlerinin ise çok az ele alındığı belirlenmiştir.

Tablo 3 örnekleme dahil edilen çizgi film serilerinde yer alan değerlerin, çizgi film süresine göre ele alınma ortalamalarını göstermektedir.

Tablo 3. Örnekleme Alınan Çizgi Film Serilerinde Yer Alan Değerlerin Çizgi Film Süresine Göre Ele Alınma Ortalamaları

Değer	RF		EÇ		MUBKK		KŞ		AB		Ortalama	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sevgi	0,4	1,54	1	5	1,6	4	-	-	1	8,22	0,8	3,75
Saygı	0,2	0,77	0,2	1	0,2	0,5	-	-	0,2	1,66	0,1	0,78
Hoşgörü	0,4	1,53	0,8	4	0,8	2	0,6	2,5	0,4	3,32	0,6	2,67
Sabır	0,2	0,77	0,2	2	-	-	-	-	0,4	3,32	0,1	1,21
İş birliği	2,2	8,42	2,7	13	2,6	6,5	2,6	10,82	0,2	1,66	2,1	8,08
Sorumluluk	1,6	6,13	1,2	6	0,8	2	3,8	15,8	1,2	9,98	1,7	7,98
Yardımlaşma	1,8	6,91	2,3	11	5	12,5	3,6	14,98	1,6	13,3	2,8	11,7
Paylaşma	1	3,85	1,4	7	0,6	1,5	1	4,18	0,2	1,66	0,8	3,63
Toplam	7,8	29,92	9,8	49	11,6	29	11,6	48,28	5,2	43,12	9	39,8

Tablo 3 örnekleme dahil edilen çizgi filmlerin beş bölümünde yer alan değerlerin, çizgi film süresine göre ele alınma ortalamalarını göstermektedir. Bu sekiz değerden *sevgi* değerinin RT çizgi filminde 0,4 kere (%1,54), EÇ çizgi filminde 1 kere (%5), MUBKK çizgi filminde 1,6 kere (%4), AB çizgi filminde 1 kere (%0,8) ele alındığı belirlenmiştir. *Saygı* değeri RT çizgi filminde 0,2 kere (%0,77), EÇ çizgi filminde 0,2 kere (%1), MUBKK çizgi filminde 0,2 kere (%0,5), AB çizgi filminde 0,2 kere (%1,66); *hoşgörü* değeri RT çizgi filminde 0,4 kere (%1,53), EÇ çizgi filminde 0,8 kere (%4), MUBKK çizgi filminde 0,8 kere (%2), KŞ çizgi filminde 0,6 kere (%2,5), AB çizgi filminde 0,4 kere (%3,32); *sabır* değeri RF çizgi filminde 0,2 kere (%0,77), EÇ çizgi filminde 0,2 kere (%2), AB çizgi filminde 0,4 kere (%3,32); *iş birliği* değeri RT çizgi filminde 2,2 kere (%8,42), EÇ çizgi filminde 2,7 kere (%13), MUBKK çizgi filminde 2,6 kere (%6,5), KŞ çizgi filminde 2,6 kere (%10,82), AB çizgi filminde 0,2 kere (%1,66); *sorumluluk* değeri RT çizgi filminde 1,6 kere (%6,13), EÇ çizgi filminde 1,2 kere (%6), MUBKK çizgi filminde 0,8 kere (%2), KŞ çizgi filminde 3,8 kere (%15,8), AB çizgi filminde 1,2 kere (%9,98); *yardımlaşma* değeri RT çizgi filminde 1,8 kere (%6,91), EÇ çizgi filminde 2,3 kere (%11), MUBKK çizgi filminde 5 kere (%12,5), KŞ çizgi filminde 3,6 kere (%14,98), AB çizgi filminde 1,6 kere (%13,3); *paylaşma* değeri RT çizgi filminde 1 kere (%3,85), EÇ çizgi filminde 1,4 kere (%7), MUBKK çizgi filminde 0,6 kere (%1,5), KŞ çizgi filminde 1 kere (%4,18) ve AB çizgi filminde 0,2 kere (%1,66) görülmüştür.

Örnekleme dahil edilen beş çizgi filmde yer alan değerlerin genel ortalaması incelendiğinde, *sevgi* değerinin 0,8 kere (%3,75), *saygı* değerinin 0,1 kere (%0,78), *hoşgörü* değerinin 0,6 kere (%2,67), *sabır* değerinin 0,1 kere (%1,21), *iş birliği* değerinin 2,1 kere (%8,08), *sorumluluk* değerinin 1,7 kere (%7,98), *yardımlaşma* değerinin 2,8 kere (%11,7) ve *paylaşma* değerinin 0,8 kere (%3,63) ele alındığı belirlenmiştir. Buna göre, 2022 yılında en çok izlenen bu beş çizgi filmde yardımlaşma, iş birliği ve sorumluluk değerleri ön planda yer almaktadır. *Saygı* ve *sabır* değerlerinin ise çok az ele alındığı belirlenmiştir.

Tablo 4 örnekleme alınan çizgi filmlerin toplam beş bölümünde yer alan değerlerin, çizgi film süresine göre dağılımını göstermektedir.

Tablo 4. Örneklemeye Alınan Çizgi Film Serilerinde Yer Alan Değerlerin Çizgi Film Süresine Göre Dağılımı

Değerler	RT		EÇ		MUBKK		KŞ		AB		Dağılım	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	39	20	49	49	58	29	58	48	22	36,6	226	36,52

Tablo 4 örnekleme dahil edilen çizgi filmlerin beş bölümünde yer alan değerlerin, çizgi film süresine göre dağılımını göstermektedir. Tabloya göre değerlerin Rafadan Tayfa çizgi filminde otuz dokuz kere (%20), Eymen ile Çimen çizgi filminde kırk dokuz kere (%49), Mucize: Uğur Böceği ile Kara Kedi çizgi filminde elli sekiz kere (%29), Kral Şakir çizgi filminde elli sekiz kere (%48) ve Ayıcık Bombo çizgi filminde yirmi iki kere (%36,6) ele alındığı belirlenmiştir. Buna göre, 2022 yılında en çok izlenen bu beş çizgi filmde değerlere iki yüz yirmi altı kez (%36,52) yer verilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan ve çocuklar tarafından en çok izlenen çizgi filmlerin içerik ve verilen değerler yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında 2022 yılında en çok izlenen beş çizgi filmin beşer adet bölümü olmak üzere toplam 25 çizgi film serisi incelenmiştir. Çizgi filmlerde yer alan değerler sunuluş biçimlerine göre (sözel ifade/davranışsal ifade) iki kategoride değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, Rafadan Tayfa çizgi filminde sözel olarak en çok ifade edilen değerlerin *iş birliği* (%41) ve *yardımlaşma* (%23,5); en az ifade edilen değerlerin *hoşgörü* (%5,8) ve *sabır* (%5,8) olduğu belirlenmiştir. Davranışsal olarak en çok ifade edilen değerler *sorumluluk* (%27,3) ve *yardımlaşma* (%22,7) olurken, en az ifade edilen değerler *saygı* (%4,5) ve *hoşgörü* (%4,5) olarak bulunmuştur. Rafadan Tayfa çizgi filminin genel dağılımına bakıldığında *iş birliği* (%28,2), *yardımlaşma* (%23,1) ve *sorumluluk* (%20,5) değerlerinin öne çıktığı görülmektedir. Çizgi filmde en az yer verilen değerlerin *saygı* (%2,6) ve *sabır* (%2,6) olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, çizgi filmde davranışsal olarak ifade edilen değer sayısının (n=22), sözel olarak ifade edilen değer sayısından (n=17) fazla olduğu tespit edilmiştir. Çizgi filmin genel dağılımı incelendiğinde değerlerin toplam 39 kere ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Şentürk ve Keskin (2019) tarafından yapılan bir çalışmada Rafadan Tayfa çizgi filmi değerler açısından incelenmiş ve *yardımlaşma* değerinin en çok yer verilen değer olduğu belirlenmiştir. Sadioğlu, Turan, Devenci Dikmen, Yılmaz ve Özkan Muhtar (2018) tarafından yapılan diğer araştırmada Rafadan Tayfa çizgi filminde en çok ele alınan değer *yardımlaşma*; en az ele alınan değer *hoşgörü* olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalar, elde edilen araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Elde edilen bulgulara göre, Eymen ile Çimen çizgi filminde sözel olarak en çok ifade edilen değerlerin *iş birliği* (%30,4) ve *paylaşma* (%21,7); en az ifade edilen değerlerin *yardımlaşma* (%8,8) ve *hoşgörü* (%5,8) olduğu belirlenmiştir. Davranışsal olarak en çok ifade edilen değerler *yardımlaşma* (%34,6) ve *iş birliği* (%23) olurken, en az ifade edilen değerler *sabır* (%3,8), *sevgi* (%7,8) ve *paylaşma* (7,8) olarak bulunmuştur. Eymen ile Çimen çizgi filminin genel dağılımına bakıldığında *iş birliği* (%26,5), *yardımlaşma* (%22,4) ve *paylaşma* (%14,2) değerlerinin öne çıktığı görülmektedir. Çizgi filmde en az yer verilen değerlerin *sabır* (%4,1), *sevgi* (%10,3) ve *hoşgörü* (%10,3) olduğu belirlenmiştir. Çizgi filmin incelenen beş bölümünde *saygı* değerinin yer almadığı görülmüştür. Bununla birlikte, çizgi filmde davranışsal olarak ifade edilen değer sayısının (n=26), sözel olarak ifade edilen değer sayısından (n=23) fazla olduğu tespit edilmiştir. Çizgi filmin genel dağılımı incelendiğinde değerlerin toplam 49 kere ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Beldağ ve Yarar Kaptan (2017) tarafından

yapılan bir çalışmada çocuklara yönelik hazırlanan animasyon filminde en çok yer verilen değer *yardımlaşma*, en az yer verilen değer *saygı* olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma, elde edilen araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Elde edilen bulgulara göre, Mucize: Uğur Böceği ile Kara Kedi çizgi filminde sözel olarak en çok ifade edilen değerlerin *yardımlaşma* (%35,5) ve *iş birliği* (%25,8); en az ifade edilen değerlerin *paylaşma* (%3,2) ve *sorumluluk* (%9,7) olduğu belirlenmiştir. Davranışsal olarak en çok ifade edilen değerler *yardımlaşma* (%51,9) ve *iş birliği* (%18,5) olurken, en az ifade edilen değerler *saygı* (%3,7) ve *sorumluluk* (%3,7) olarak bulunmuştur. MUBKK çizgi filminin genel dağılımına bakıldığında *yardımlaşma* (%43,1), *iş birliği* (%22,4) ve *sevgi* (%13,8) değerlerinin öne çıktığı görülmektedir. Çizgi filmde en az yer verilen değerlerin *saygı* (%1,7) ve *paylaşma* (%5,3) olduğu belirlenmiştir. Çizgi filmin incelenen beş bölümünde *sabır* değerinin yer almadığı görülmüştür. Bununla birlikte, çizgi filmde sözel olarak ifade edilen değer sayısının (n=31), davranışsal olarak ifade edilen değer sayısından (n=27) fazla olduğu tespit edilmiştir. Çizgi filmin genel dağılımı incelendiğinde değerlerin toplam 58 kere ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Sevim (2013) tarafından yapılan yerli ve yabancı çizgi filmlerin incelendiği bir çalışmada, yabancı çizgi film serisinde en çok *yardımlaşma* ve *iş birliği* değerlerinin yer aldığı, *hoşgörü* ve *saygı* değerlerine daha az yer verildiği belirlenmiştir. Bu çalışma, elde edilen araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Elde edilen bulgulara göre, Kral Şakir çizgi filminde sözel olarak en çok ifade edilen değerlerin *yardımlaşma* (%42,9) ve *iş birliği* (%28,6); en az ifade edilen değerlerin *hoşgörü* (%7,1), *paylaşma* (%10,7) ve *sorumluluk* (%10,7) olduğu belirlenmiştir. Davranışsal olarak en çok ifade edilen değerler *sorumluluk* (%53,4) ve *yardımlaşma* (%20) olurken, en az ifade edilen değerler *hoşgörü* (%3,3) ve *paylaşma* (%6,6) olarak bulunmuştur. Kral Şakir çizgi filminin genel dağılımına bakıldığında *sorumluluk* (%32,8), *yardımlaşma* (%30,9) ve *iş birliği* (%22,4) değerlerinin öne çıktığı görülmektedir. Çizgi filmde en az yer verilen değerlerin *hoşgörü* (%5,3) ve *paylaşma* (%8,6) olduğu belirlenmiştir. Çizgi filmin incelenen beş bölümünde *sevgi*, *saygı* ve *sabır* değerinin yer almadığı görülmüştür. Bununla birlikte, çizgi filmde davranışsal olarak ifade edilen değer sayısının (n=30), sözel olarak ifade edilen değer sayısından (n=28) fazla olduğu tespit edilmiştir. Çizgi filmin genel dağılımı incelendiğinde değerlerin toplam 58 kere ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Ay (2021) tarafından Kral Şakir çizgi filminin değerler açısından incelendiği bir çalışmada, çizgi filmde en sık yer alan değer *yardımlaşma*, en az yer verilen değer *saygı* olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma, elde edilen araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Elde edilen bulgulara göre, Ayıcık Bombo çizgi filminde sözel olarak en çok ifade edilen değerlerin *hoşgörü* (%25), *sabır* (%25) ve *yardımlaşma* (%25); en az ifade edilen değerlerin *sevgi* (%12,5) ve *sorumluluk* (%12,5) olduğu belirlenmiştir. Davranışsal olarak en çok ifade edilen değerler *sevgi* (%28,6) ve *yardımlaşma* (%28,6) olurken, en az ifade edilen değerler *saygı* (%7,1), *iş birliği* (%7,1) ve *paylaşma* (%7,1) olarak bulunmuştur. Ayıcık Bombo çizgi filminin genel dağılımına bakıldığında *yardımlaşma* (%27,4) ve *sevgi* (%22,7) değerlerinin öne çıktığı görülmektedir. Çizgi filmde en az yer verilen değerlerin *saygı* (%4,5), *iş birliği* (4,5) ve *paylaşma* (%4,5) olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, çizgi filmde davranışsal olarak ifade edilen değer sayısının (n=14), sözel olarak ifade edilen değer sayısından (n=8) fazla olduğu tespit edilmiştir. Çizgi filmin genel dağılımı incelendiğinde değerlerin toplam 22 kere ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayıcık Bombo çizgi filminde yer alan ana karakterin konuşmayan bir oyuncak olması, davranışsal ifade oranının daha fazla görülmesinde etkili olmuştur.

Elde edilen bulgulara göre, 2022 yılında en çok izlenen beş çizgi filmde yer alan değerlerin sözel ve davranışsal olarak dağılımı birbirlerine benzer oranlardadır. Çizgi filmlerin geneline bakıldığında, sözel olarak en çok yer verilen değerler *yardımlaşma* ve *iş birliği*; en az yer verilen değerlerin *sabır* ve *sevgi* olduğu bulunmuştur. Sözel olarak ifade edilen *saygı* değerine rastlanmamıştır. Değerlerin davranışsal olarak dağılımı incelendiğinde, *sorumluluk* ve *yardımlaşma* değerleri öne çıkmaktadır. *Saygı* ve *sabır* değerleri davranışsal olarak en az ifade edilen değerlerdir. Buna göre, 2022 yılında en çok izlenen bu beş çizgi filmde *yardımlaşma*, *iş birliği* ve *sorumluluk* değerleri ön planda yer almaktadır. *Saygı* ve *sabır* değerlerinin ise çok az ele alındığı belirlenmiştir. Kadan ve Aral (2017) tarafından yapılan benzer bir çalışmada çocukların en çok izlediği çizgi filmler incelenmiş ve bu çizgi filmlerde en sık *yardımlaşma* değerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Erşan ve Er (2022) yaptıkları çalışmada iş birliği ve yardımlaşma değerlerinin çocuk çizgi filmlerinde daha sık ele alındığını belirtmişlerdir. Her iki çalışma sonucu da, bu araştırmada elde edilen sonuçlar ile paralellik göstermektedir. Çocuklar izledikleri çizgi filmlerden etkilenmektedir. Okul öncesi dönem, çocukların değer edinme, karakter geliştirme ve davranış düzenleme becerilerinin gelişimi yönünden kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışmada, benzer çalışmaların da gösterdiği gibi, çocuklara yönelik hazırlanan çizgi filmlerde değerlere yeterli sayıda ve dengeli olarak yer verilmesi gerektiği belirlenmiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, 2022 yılında en çok izlenen beş çizgi filmin beşer bölümü olmak üzere yirmi beş çizgi film serisinden oluşmaktadır. Benzer bir çalışma, güncel izlenme oranları ışığında çizgi filmlerin bölüm sayıları artırılarak yapılabilir. Bu çalışmada veriler doküman analizi kullanılarak incelenmiştir. Çocukların izlediği çizgi filmlerden etkilenme düzeyini belirlemek amacı ile deneysel bir çalışma yapılabilir. Araştırmada çizgi filmler zaman aralığı yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Nitel veri analizi yapılan benzer çalışmalarda zaman aralığı yönteminin kullanılması önerilebilir. Bunlara ek olarak, ailelerin çocuk yayınları hakkında bilgi sahibi olmalarını ve bilinçli olarak çizgi film seçebilmelerini sağlamak amacı ile aile eğitim programları hazırlanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, A. (2013). *Okul öncesi döneme yönelik hazırlanan çizgi filmlerde değerlerin sunumu: TRT çocuk kanalı örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ay, H. (2021). *Kral Şakir çizgi filminin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kütahya.
- Bailey, K. D. (1982). *Methods of social research*. New York: The Free.
- Beldağ, A., & Yarar Kaptan, S. (2017). Arabalar filminin içerdiği değerlere ilişkin bir inceleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(18), 487-499.
- Borzekowski, D. L. (2018). A quasi-experiment examining the impact of educational cartoons on Tanzanian children. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 54, 53-59
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (13. Baskı). Ankara: Pegem.
- Can, A. (1997). *Children and cartoons*. Self Education.
- Erşan, Ş. & Er, H. (2022). Sosyal öğrenme kuramı bağlamında çizgi filmlerin değerler açısından analizi. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 47, p. 290-307.
- Gökkaya, Y. (2018). *Okul öncesi eğitimde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamalarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Gökkaya, Y. & Duman, G. (2022). Okul öncesi eğitimde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamalarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30. Yıl Özel Sayısı, 43-58. DOI: 10.18026/cbayarsos.1056025.
- Güler, D. (1989). Çocuk, TV ve çizgi film. *Açık Öğretim Fakültesi İletişim Bilimleri Dergisi*, 5, 163-179.
- Kadan, G., & Aral, N. (2017). Evrensel değerlerin çizgi filmler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(6), 104-117.
- Karakaş, A., & Sarıçoban, A. (2011). Altyazılı çizgi filmlerin öğrencilerin tesadüfi kelime öğrenimleri üzerine etkileri. *XX. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 8-10 Eylül 2011, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Ker Dinçer, M. & Yılmazkol, Ö. (2009). *Televizyon: Çocuklara gerçek hayatı şiddetle öğreten çağdaş masal anlatıcı*. Ankara: Nobel.
- Klinger, L. J. (2006). *What are your children watching? a Dpics-u analysis of parent-child interactions in television cartoons*. Doktora Tezi, Auburn University in Partial Fulfillment of the Requirements, Alabama.
- Köksalan, B., Aldım, U. F. & Göğebakan, Ş. (2018). Media consuming in children: Child development, babyhood (0-2), early childhood, interests. Gülşah Sarı (Ed.) *Handbook of Research on Children's Consumption of Digital Media* içinde (ss. 41-49). ABD: IGI Global.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017). *Okul öncesi eğitime ilişkin hedefler*. <https://124.im/nIWkM> sayfasından erişilmiştir.
- Oruç, C., Tecim, E. & Özyürek, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modellik ve çizgi filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(48), 281- 297.
- Sancak, Y. (2018). *Çizgi filmlerin din eğitimindeki rolü hakkında din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin görüşleri: Sivas ve Kars ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Sevim, Z. (2013). *Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Şirin, N. (2012). Davranışı belirleme, tanımlama ve kayıt tutma. E. Tekin-İftar (Ed.), *Eğitim ve davranış bilimlerinde tek denekli araştırmalar* içinde (s. 41-99). Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Televizyon İzleme Araştırmaları Anonim Şirketi (2022). *Yıllık izlenme raporu*. <https://tiak.com.tr/tablolalar> sayfasından erişilmiştir.
- Türkmen, N. (2012). Çizgi filmlerin kültür aktarımındaki rolü ve Pepee. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36 (2), 139-158. Retrieved from <http://cujos.cumhuriyet.edu.tr/tr/pub/issue/4347/59453>
- Uyanık Balat, G. & Dağal, B. (2011). *Okul öncesinde değerler eğitimi etkinlikleri*. (3.Baskı). Ankara: Kök.
- Ünalp, N. & Durualp, E. (2012). Televizyonun okul öncesi çocuklar üzerindeki etkisi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 93-104.
- Wach, E., & Ward, R. (2013). Learning about qualitative document analysis. *IDS Practice Paper in Brief*, 13, 1-11.
- Yağlı, A. (2013). Çocuğun eğitiminde ve sosyal gelişiminde çizgi filmlerin rolü: Caillou ve Pepee örneği. *International Prediodical For The Language, Literatuare and History of Turkish*, 8(10), 707-719.
- Yecke, C. P. (2005). *Mayhem in the Middle; How middle schools have failed America- and how to make them work*. Washington, DC: The Thomas B. Fordham Institute.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In order for cartoons, which have a great place in children's daily routines, to be used as educational material, they must provide qualified stimuli for children. Information about the content of cartoons and the messages they give to children is limited (Klinger, 2006). This situation makes it difficult to determine the quality of cartoons and the values they bring to children (Akıncı, 2013, p.3). Therefore, it is necessary to focus on the content of the cartoons prepared for children and in which children spend a lot of time, and the values they add to children. For this reason, in the research, it is aimed to examine the cartoons that children watch most in terms of content and value.

Method

Research Model

The document analysis method was used to examine, describe and interpret the cartoons watched by children. The cartoons examined within the scope of the study consist of the series published in the 2022 season. Therefore, it is a cross-sectional study. The universe of the research consists of cartoons watched by children in the age group of 4-7. In order to determine the cartoons to be sampled, stratified purposive sampling method was used before sampling methods. The parts of the selected cartoons to be sampled were determined by a simple random method.

Data Collection and Analysis

The cartoons that were sampled within the scope of the research were examined using the Cartoon Content Evaluation Form. The coding of the values in the form was done using the time interval method. The time interval method is when the target behavior occurs within a specified time (Şirin, 2012, p.44). The cartoons were stopped at intervals of 30 seconds, the value in this interval and the way the value was given were recorded. The way of giving values is divided into two categories as verbal and behavioral. In this context, one part of each cartoon was selected and coded by an independent researcher. By calculating the reliability among researchers as a result of the comparison. The value of 80 was reached and the researcher continued the data collection process individually.

Findings

Table 1. Distribution of Values by Cartoon Duration

Values	RT		EÇ		MUBKK		KŞ		AB		Distribution	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	39	20	49	49	58	29	58	48	22	36,6	226	36,52

According to the table, the values are thirty-nine times (20%) in the cartoon Rafadan Tayfa, forty-nine times (49%) in the cartoon Eymen and Çimen, fifty-eight times (29%) in the cartoon Miracle: Ladybug and the Black Cat, fifty-eight times in the cartoon Kral Şakir. eight times (48%) and twenty-two times (36.6%) in the Cartoon Teddy Bear. Accordingly, the values were included two hundred and twenty-six times (36.52%) in these five most watched cartoons in 2022.

Conclusion and Discussion

The values of cooperation, cooperation and responsibility are at the forefront in these five most watched cartoons in 2022. It has been determined that the values of respect and patience are rarely discussed. In a similar study conducted by Kadan and Aral (2017), the cartoons that children watch the most were examined and it was concluded that the value of cooperation was most frequently included in these cartoons. Similarly, Erşan and Er (2022) stated in their study that the values of cooperation and cooperation are more frequently discussed in children's cartoons. The results of both studies show parallelism with the results obtained in this study. Children are influenced by the cartoons they watch. Preschool period has a critical importance in terms of the development of children's value acquisition, character development and behavior regulation skills. In this study, it was determined that values should be included in sufficient numbers and in a balanced way in cartoons prepared for children, as similar studies have shown.